

บทที่ 6

บทสรุป

มีคนเคยกล่าวไว้อย่างชาญฉลาด เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้กำกับการแสดงว่าผู้กำกับการแสดงเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะต้องทำอะไร และศิลปินผู้ร่วมงานของเขาอันได้แก่นักแสดง และ ช่างเทคนิค เป็นผู้รับผิดชอบต่อการที่จะทำอะไร นั่นออกมาอย่างไร ผู้กำกับการแสดง นักแสดง และช่างเทคนิค ต่างก็มีเสรีภาพเหลือเฟือ ในการแสดงออกและตีความหมายในขอบข่ายการกระทำ "อะไร" และ "อย่างไร"

เป็นหน้าที่ของผู้กำกับการแสดง ที่สร้างสรรค์ลักษณะของละครที่สมบูรณ์และถูกต้อง เหมาะสมกับประเภท รูปแบบ วิญญาณ และ จุดประสงค์ของละคร และถ่ายทอดการสร้างสรรค์นี้ออกมาด้วยแรงกระตุ้น เป็นภาพ และเสียง อย่างที่จะก่อให้เกิดความประทับใจทางอารมณ์ และหรือทางสติปัญญา แก่ผู้ชม ทั้งนี้เป็นผลจากการสื่อสารที่ถูกต้อง และเหมาะสมผ่านสื่อทั้งละครเวทีที่สื่อสารไปสู่คนดูสด ๆ จากบนเวที หรือละครโทรทัศน์ที่สื่อสารภาพและเสียง ที่ผ่านการตัดต่อ และเลือกสรรแล้วไปยังคนดู ผ่านสื่อกลาง ที่เรียกว่า วิทยุโทรทัศน์ ซึ่งลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันระหว่างสื่อทั้ง 2 นี้ เป็นตัวกำหนดลักษณะการทำงานที่แตกต่างกันของผู้กำกับละครเวที และผู้กำกับละครโทรทัศน์ ทั้งนี้ผู้กำกับจะต้องเข้าใจธรรมชาติของสื่อทั้ง 2 เป็นอย่างดี

ละครเวที เป็นการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด หรือเหตุการณ์ออกมาเป็นคำพูด คำสนทนา และการแสดง ซึ่งถูกกำหนดของเขตให้ดำเนินเรื่องอยู่ภายในกรอบของเวทีแสดงเท่านั้น ละครเวทีจึงเน้นท่าทางของผู้แสดง เพราะการแสดงบนเวทีนั้นมีระยะห่างจากผู้ฟัง เราต้องคำนึงถึงแถวหลังสุดของเวทีจะต้องรู้เห็นและได้รับความรู้สึกสะเทือนใจ รู้สึกคล้ายตามเหมือนคนแถวหน้าทุกประการ เพราะฉะนั้น ละครเวทีจึงจำเป็นต้องเน้นท่าทางให้มาก ความชัดเจน ความกระชับ คำพูดสามารถที่จะทำให้เกิดความรู้สึกขบขัน ตื่นเต้น เสร้าได้ในทันทีที่ฟัง โดยไม่จำเป็นต้องพูดให้เยิ่นเย้อมาก ความ หลายวรรคหลายตอน

ส่วนละครโทรทัศน์และภาพยนตร์มีธรรมชาติที่คล้ายคลึงกันมาก คือ จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่มองเห็นภายนอก เช่น ผู้ชมจะมองเห็นว่าเด็กกำลังเล่นกันอยู่บนถนนว่างไม่มีรถรา และผู้คนสัญจรไปมา แล้วปรากฏว่ามีรถวิ่งอย่างรวดเร็วเลี้ยวออกมาจากมุมถนน บทละครโทรทัศน์จึงเป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพ ซึ่งตัวละคร เหตุการณ์ สถานที่ เวลา ได้ถูกกำหนดขึ้นและดำเนินเรื่องไปด้วยลีลาของละคร

สื่อละครเวทีผู้กำกับจะได้เห็นงานทั้งหมดมารวมอยู่ตรงหน้า ทุกอย่างอยู่ในสายตา ซึ่งถูกผลักดันให้แสดงอยู่บนเวที งานในแต่ละส่วนของละครเวทีนั้น ผู้กำกับจะมองเห็นทุกระยะ อยู่ใน

ขอขำที่ผู้กำกับสามารถ เข้าไปควบคุมดูแล และสามารถเห็นงานทุกชิ้น ไปปรากฏอยู่ร่วมกันบน เวทีเมื่อถึงเวลาแสดงจริง ในขณะที่ผู้กำกับละครโทรทัศน์งานบางส่วนบางชิ้น กระจักระจายออกจากสายตา ไม่สามารถควบคุมในส่วนของการรายละเอียดได้ เช่น ฝ่ายจัดหาสถานที่ ฝ่ายกำกับศิลป์ ใน บางครั้งอาจรวมถึงส่วนของการควบคุมการตัดต่อ ซึ่งในการผลิตละครโทรทัศน์ การทำงานหลังการผลิต จะมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก (POST PRODUCTION) เช่น การตัดต่อภาพ การลงเสียง การนำเทปไปออกอากาศ การเซ็นเซอร์ (CENSOR) ของ ก.บ.ว. หรือแม้กระทั่ง การเซ็นเซอร์ของ สถานี การแบ่งเบรกโฆษณา การเอาโฆษณาเข้าไปแทรก การตัดเนื้อหาในแต่ละตอน เพื่อให้ได้ เวลาที่เหมาะสม บางทีผู้กำกับอาจไม่มีเวลาพอที่จะควบคุมการทำงานได้ครบทุกตอน จึงต้องกระจาย ความรับผิดชอบ ขอมให้กับทีมงานด้านนี้ แต่ในการกำกับละครเวที ผู้กำกับจะมีอิทธิพล เบื้องเสร็จ มากกว่า

ในคำว่า "ผู้กำกับการแสดง" นั้น หน้าที่หลัก ๆ ของผู้กำกับละครเวทีและผู้กำกับละครโทรทัศน์ จะไม่แตกต่างกันสักเท่าไร แต่จะมีรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้นที่เพิ่มเข้ามา คือ ถ้าเป็นผู้กำกับ ละครโทรทัศน์ ผู้กำกับละครควรจะมีจรรยาบรรณทางกายภาพ ของโทรทัศน์ ต้องรู้จักลักษณะของสื่อ โทรทัศน์อย่างถ่องแท้ คือต้องรู้ว่าเป็นสื่อที่บันทึกเอาภาพมายา (ILLUSION) ผ่านเทคโนโลยี ด้าน การบันทึกภาพ (VIDEO) และเสียง (AUDIO) มีขั้นตอนการตัดต่อ คัดเลือกภาพ และเสียงหลังการ ถ่ายทำ ซึ่งในขั้นตอนของการถ่ายทำ หรือการบันทึกภาพและเสียง ผู้กำกับจำเป็นต้องเข้าใจเรื่อง ของ การบันทึกภาพ และเสียง เข้าใจมุมกล้อง การเคลื่อนกล้อง ขนาดภาพ จังหวะภาพ ผู้กำกับต้อง มีความรู้ในจุดนี้ ยิ่งลึกซึ้งมากเท่าไรก็จะยิ่งสามารถเลือกสื่อถึงคนดูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ ละครเวทีนั้นไม่ต้องห่วงในจุดนี้ เพราะคนดูมาดูภาพรวม ๆ ของละครทั้งหมดในโรงละคร ซึ่งผู้ กำกับละครเวที ต้องทำงานหนักก่อนหน้านี คือ ต้องคำนึงถึงภาพรวม นำทุกส่วนของงานสร้างไม่ว่า จะเป็นฉาก แสง เสียง เสื้อผ้า การแสดง ฯลฯ มารวมกันให้ลงตัว เมื่อแสดงจริงแล้วผู้กำกับก็หมด หน้าที่ ในขณะที่ ผู้กำกับละครโทรทัศน์ยังคงต้องมีภาระในขั้นตอนการดำเนินงานหลังการถ่ายทำอีก จนกว่า ภาพและเสียงของละครเรื่องนั้น ๆ ที่ถูกตัดต่อสมบูรณ์แล้ว จะถูกนำออกอากาศไปสู่คนดู ทั้งนี้ในขั้นตอนของการ คัดเลือกภาพ และ เสียง จะมีผลต่อการรับรู้ (PERCEPTION) และความรู้สึก ของผู้ชมเป็นอย่างมาก การเลือกภาพแบบหนึ่งจะได้ผลต่างกับการเลือกอีกแบบหนึ่ง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับ ความแตกต่าง ของผู้ชมแต่ละคน ทั้งทางการศึกษา อายุ ฐานะ เพศ ประสบการณ์ ศาสนา ฯลฯ การ เลือกภาพอีกแบบหนึ่งจะทำให้ผู้ชมเห็นและเข้าใจไปอีกแบบหนึ่ง ดังนั้น ผู้กำกับจำเป็นต้องเข้าใจ ถึงหลัก สำคัญประการนี้ เพื่อความเข้าใจที่ดี และถูกต้องของคนดู ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ อัน หมายถึงการประสบความสำเร็จในการสื่อสาร ทั้งนี้ในปัจจุบันสื่อวิทยุโทรทัศน์มีอำนาจทางการสื่อ สารในวงกว้าง ซึ่งสื่อสารไปยังประชาชนทุกระดับ ทุกคนได้อย่างทั่วถึง และเป็นการสื่อที่มีอิทธิพล ต่อความรู้สึกและความคิดของผู้รับสื่อเป็นอย่างมาก

แม้ว่าในปัจจุบันกลุ่มผู้ชมละครเวทีจะมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับสัดส่วนของ จำนวนผู้ชมละครโทรทัศน์ก็ตาม แต่กลุ่มผู้ชมละครเวทีส่วนใหญ่ต่างก็จัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีฐานะ ระดับปานกลาง (B CLASS) ถึงระดับสูง (A CLASS) จัดอยู่ในกลุ่มผู้มีวุฒิภาวะทางปัญญาในระดับสูง ซึ่งจะสามารถเข้าใจและรับสื่อ คีความ และมีผลต่อทัศนคติ โดยตรงอย่างลึกซึ้งกว่า ซึ่งโดยตัวของมันแล้วละครเวทีเป็นงานศิลปะเพราะฉะนั้นแล้วศิลปะย่อมขัดเกลาบุคคลได้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ชมละครเวทีที่มีวุฒิภาวะทางปัญญาสูง เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการผลักดันและพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญ ของผู้กำกับที่จะตระหนักถึงความรับผิดชอบในการผลิตผลงานละครที่มีคุณภาพ และเปี่ยมไปด้วยคุณค่าของงานศิลปะ เพื่อเป็นการจรรโลง และชี้นำสังคมให้พัฒนาและดำเนินไปในทางที่ดีต่อไป

ชำนาญกานท์สมุด